

Loofhoutwindsingel bij Hoorn op Terschelling.

REDE UITGESPROKEN TER GELEGENHEID VAN
DE FEESTELIJKE HERDENKING VAN HET GOUDEN
JUBILEUM VAN HET STAATSBOSBEHEER DOOR
Dr J. A. VAN STEIJN.

Mijnheer de vertegenwoordiger van Hare Maje-
steit de Koningin, Mijnheer de vertegenwoordiger
van Z.K.H. de Prins der Nederlanden, Excellen-
ties, Dames en Heren.

Het is mij een groot voorrecht bij het herdenken van het 50-jarig bestaan van het Staatsbosbeheer in de eerste plaats te begroeten de vertegenwoordiger van H.M. de Koningin en mijn bijzondere erkentelijkheid voor Hare vertegenwoordiging uit te spreken.

Ik stel het op hoge prijs hier ook te mogen begroeten de vertegenwoordiger van Z.K.H. de Prins der Nederlanden. Een hartelijk woord van welkom moge ik voorts richten tot de Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening, tot de vertegenwoordiger van de Minister-President, tot de vertegenwoordigers van de ministers van :
Economische Zaken,
Financiën,

Justitie,
Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen,
Oorlog,
Sociale Zaken,
Verkeer en Waterstaat,

Wederopbouw en Volkshuisvesting,

tot de waarnemend Commissaris der Koningin in de provincie Utrecht,
tot de waarnemend Burgemeester van de Gemeente Utrecht,

tot de Oud-Minister Dr Deckers,

tot de Oud-Directeur van het Staatsbosbeheer, de heer VAN DISSEL.
In het bijzonder begroet ik ook hier de vaste arbeiders-voorwerkers
H. VERMONDEN en

D. DUIN,

die thans 50 jaar en bijna 50 jaar in dienst van het Staatsbosbeheer
zijn.

Een hartelijk woord van welkom voortst tot alle aanwezigen. Ik geef
U gaarne de verzekering, dat wij Uw tegenwoordigheid hier op hoge
prijs stellen.

Geachte Aanwezigen!

Bij een schets met betrekking tot overheidsbemoeiing op het gebied van
de bosbouw zou ik gevoelig kunnen beginnen bv. bij onze eerste en
enige houtvesteresse JACOBA VAN BEIEREN, die dit luisterrijk ambt en dat
van „Opperste Duinbewaarster” in 1433 van PHILIPS DE GOEDE kreeg.

Er zou een zekere bekoring in hebben gelegen U in gedachten rond
te voeren door de toenmalige bossen, waarin men onder de rook van
's-Gravenhage een wild zwijn kon ontmoeten, en die bossen, die later
aan de Leidse hoogleraren jaarlijks, zoals „costumelijk” was, een paar
konden leveren, later door een „konijne-geld” vervangen.

De „Placaten op 't Stuck van de Wildernissen” in die jaren getuigen
van veel goede bedoelingen omtrent de zorg voor de bossen.

Maar in gedachten bladert U natuurlijk in Uw geschiedenisboek en
bepeinst met schrik, wat er na JACOBA nog alles zou kunnen volgen en
of U de laatste trein nog wel zult halen.

Laat ik U geruststellen.

We kijken in de bosbouw werkelijk niet op een paar honderd jaar
en wanneer ik dan maar in eens overga naar het midden van de 18e eeuw,
dan is dat niet, omdat er toen zoveel goeds van de bosbouw te ver-
tellen was. Integendeel, onoordeelkundig vellen, het nalaten van herbe-
bossing, strooiselroof, beweiding, brand en andere narigheid hadden een
steeds sterkere achteruitgang gebracht. Men meende, dat het met die
bossen vanzelf wel goed ging. (Hoor je nu nog wel!)

Maar in 1769 vind ik in het Huishoudelijk Woordenboek van CHOMEL
dezelfde slagzinnen voor verbetering, die we tegenwoordig ook gebrui-
ken, het besparen van kosten en het meerdere voortbrengen. Over de
mechanisatie verschillen we van mening, daar CHOMEL de handen van
de mens zo geschikt achtte tot duizenderlei bezigheden, dat wij geen
machines kunnen uitvinden om haar werking te evenaren, laat staan te
verbeteren!

Als ik nu heel even denk aan een Russische film over mechanisatie

in de bosbouw, die onlangs ter gelegenheid van het Wereldbosbouwcongres te Helsinki werd vertoond en waarin met machtige tanks wegen werden gebaad en dikke bomen als halmen werden omgedrukt en elektrische zagen in een minimum van tijd zware bossen vellen, dan is er inderdaad toch heel wat veranderd.

In het laatst van de 18e en in het begin van de 19e eeuw ontwaakt een grotere belangstelling voor de bosbouw. Er verschijnen enkele goede verhandelingen en in de Franse tijd enkele goedbedoelde wetten en regelingen, waaraan men zich echter weinig houdt. Allengs verflauwt de belangstelling weer, terwijl men overgaat tot verkoop van domeingronden, om de uitgeputte openbare kassen aan te vullen.

Hoewel verschillende particuliere grondbezitters zeer verdienstelijk werk verrichtten — ik denk o.a. aan de beplantingen van SCHÖBER op „Schovenhorst”, die we thans nog bewonderen — stond de bosbouw in het algemeen niet op hoge trap.

In de zestigerjaren weet een eminent man als STARING ook voor de bosbouw en in het bijzonder ook voor de duinbebossing, nieuwe belangstelling te wekken. Er worden van Staatswege beplantingen in de duinen uitgevoerd. Maar toch heeft het ook na hem nog vele jaren geduurd, voor het werkelijk tot een krachtige ontwikkeling van de bosbouw is gekomen.

Een belangrijke stap daartoe was de oprichting in 1888 van de Nederlandse Heidemaatschappij, die sindsdien onafgebroken en krachtdadig heeft bijgedragen tot verhoging van het peil van de bosbouw in ons land.

Eerst in het laatst van de 19e eeuw ontwaakte meer en meer het besef, dat de Staat op het gebied van de bosbouw een taak heeft te vervullen. Dat komt o.a. tot uiting in de rapporten van de Maatschappij van Nijverheid en van het Nederlands Landbouw Comité van 1892 en 1895 waarin werd aangedrongen op intrekking van de wet 1848 betreffende verkoop van domeingronden, op bebossing van Staatswege, op aankoop van bossen, verspreiding van kennis op bosbouwgebied, onderzoek naar woeste gronden en bossen van gemeenten en wettelijke bepalingen.

De gewijzigde inzichten omtrent de taak van de Staat met betrekking tot de bosbouw kwamen duidelijk tot uiting in 1897 toen de Regering een wetsontwerp indiende voor de aankoop van 2600 ha heide en zandverstuiving bij Kootwijk, dat met algemene stemmen werd aangenomen.

De voortdurende uitbreiding van de Staatsbemoeïing met bosbouw en ontginning schiep de behoefte aan een speciale rijksdienst voor deze tak van bodemcultuur en zo werd in 1899 het Staatsbosbeheer opgericht, en zijn we aan het begin van het 50-jarig tijdvak, dat we thans afsluiten. Deze dienst werd toen belast met het beheer van ongeveer 13000 ha, waarvan slechts 2200 ha bos, een oppervlakte die thans is gegroeid tot 63000 ha, waarvan 32000 ha bos.

Bij de oprichting was er één houtvesterij, nl. Breda; thans is dat aantal toegenomen tot 16.

Het personeel van de dienst, dat bij de oprichting uit 11 personen bestond, is tot enige honderden uitgegroeid.

De oudere onder ons herinneren zich de twee kamers, waarin de Inspecteur der Staatsbossen en -Ontginningen met één klerk het gehele hoofdbureau vormden.

Naast dit beheer van de tot de dienst behorende gronden heeft het Staatsbosbeheer tal van andere functies te vervullen gekregen.

Wanneer ik de beschrijving van de ontwikkeling van onze dienst doorblader dan vind ik een grote toename van werkzaamheden in 1907, toen voor gemeenten en andere lichamen de mogelijkheid werd geopend om voor de bebossing van hun woeste gronden technische hulp en renteloos voorschot van de Staat te verkrijgen.

De in 1914 uitgebroken wereldoorlog maakte voor ons land bijzondere maatregelen met betrekking tot de houtopstanden nodig. Dit leidde tot de Noodboswet van 1917, die in 1922 werd vervangen door de Boswet, een wet van meer algemene strekking, die aan het Staatsbosbeheer weder een belangrijke taak toeweest, o.a. met betrekking tot het toezicht op bossen van gemeenten en publiekrechtelijke lichamen, kapverboden en de bijdrage voor instandhouding van natuurschoon, gevormd door bossen en andere houtopstanden.

Verder noem ik U dan nog de Natuurschoonwet van 1928, en waaronder thans meer dan 600 landgoederen met een oppervlakte van ongeveer 95000 ha zijn gerangschikt.

Ook de Bodemproductiewet van 1939 en de daarop steunende besluiten en beschikkingen met ingrijpende bepalingen over het vellen van bossen, de verplichting tot herbepanting en de mogelijkheid tot het opleggen van kaplast, gaven een nieuwe uitbreiding van de werkzaamheden.

Dat ook de adviserende taak van het Staatsbosbeheer in het afgelopen tijdvak sterk is toegenomen behoeft wel geen nader betoog. Vele Rijksdiensten, provincies en gemeenten laten zich door het Staatsbosbeheer voorlichten, op het gebied van bossen, bepantingen en natuurschoon. De landschapsverzorging vraagt in steeds toenemende mate de aandacht.

Het feit, dat bossen en houtopstanden een zo voornaam element vormen in het natuurschoon en voor de recreatie heeft het Staatsbosbeheer steeds in nauw contact gebracht met de natuurbescherming.

Op eigen terreinen zijn reeds van 1908 af belangrijke gedeelten als reservaat aangewezen. Thans zijn er 99 objecten met een gezamenlijke oppervlakte van 11000 ha.

Nadat in 1941 de behartiging van de belangen van de natuurbescherming is overgegaan naar het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen geeft het Staatsbosbeheer adviezen en technische hulp aan dat ministerie.

Hoewel het mij spijt, mag ik toch niet lang stil staan bij de veelzijdige samenwerking, die het Staatsbosbeheer met tal van andere instanties heeft, een samenwerking, die voor onze bosbouw van veel betekenis is gebleken. Voor deze prettige en vruchtbare samenwerking spreek ik echter bij deze gelegenheid gaarne een woord van dank uit.

Na de 2e wereldoorlog is het herstel van onze geteisterde bossen en lanen een belangrijke doelstelling voor de dienst geworden. De regering verstrekte een crediet voor het verlenen van subsidie in de kosten van herbebossing en herbepanting.

Eigenlijk zou ik U hiervan ook wel iets moeten zeggen over het „waarom”, iets over de betekenis, die het bos voor Nederland heeft. Maar ik mag niet teveel van Uw tijd in beslag nemen en wil slechts volstaan met U enkele hoofdpunten aan te stippen, zoals de productie

van een der belangrijkste grondstoffen, het hout, de waarde voor de schoonheid van natuur en landschap, voor het klimaat, voor beschutting, de betekenis voor de wetenschap en de gelegenheid, die bos en bebossing bieden met het oog op het verschaffen van werk, juist ook als aanvulling van de werkgelegenheid in het landbouwbedrijf.

In tijden van grote werkloosheid zijn alleen al in de Staats- en gemeentebossen millioenen verloond. In de oudheid heeft CICERO de betekenis van het bos al weergegeven met de woorden: *Sylvae subsidium belli, ornamentum pacis*. Het Staatsbosbeheer heeft in het afgelopen tijdperk gelegenheid gehad zich daarvan heel grondig te overtuigen; zowel van de bijdragen in oorlogstijd, als van de schoonheid in tijd van vrede. Ik hoop dat vooral dit laatste nog lang zal duren.

In de dagbladen van de laatste dagen ben ik nog al eens tegengekomen met het gezegde: Boompje groot, Plantertje dood. Daar zit veel waars in, maar we gebruiken nu toch ook al houtsoorten waartegen we het kunnen opnemen.

Het gezegde bracht me echter in herinnering een minder bekende toevoeging die in 1600 zowat Prins MAURITS VAN NASSAU er onder op een boom liet aanbrengen:

Planten, bouwen en graven laat U niet verdrieten,

Dan zult Gij en die, die na U zijn, het genieten.

Aantrekkelijk zou het zijn geweest U te vertellen hoe knap we in die jaren in de bosbouw zijn geworden, maar misschien zou het toch nog veel belangrijker zijn geweest U te vertellen van het stemmen, dat we hoezeer niet weten en dat ons tot bescheidenheid moest stemmen en hoezeer het nodig is, dat de verschillende instituten van onderzoek ons blijven bijstaan om aan onze tekortkomingen tegemoet te komen.

Geachte Toehoorders, ik ben me er volkomen van bewust, geenszins volledig te zijn geweest, maar een wijs Fransman heeft gezegd: „L'art d'être ennuyeux est de tout dire.”

Mag ik het daarom hierbij laten?

WOORDEN VAN DANK GESPROKEN DOOR DE DIRECTEUR VAN HET STAATSBOSBEHEER.

Dames en Heren,

Mag ik deze bijeenkomst besluiten met in de eerste plaats de vertegenwoordiger van Hare Majesteit de Koningin de verzekering te geven, dat het Staatsbosbeheer het zich tot een grote eer rekent, dat H.M. zich op deze dag heeft willen doen vertegenwoordigen. Bij onze grote erkentelijkheid voor de belangstelling, die H.M. wel heeft willen betonen, en voor de hartelijke woorden, die U namens H.M. heeft gesproken, denken we ook dankbaar terug aan de grote steun, die ook Hare Koninklijke ouders steeds aan de bosbouw hebben gegeven.

Ik moge U verzoeken onze eerbiedige dank aan H.M. te willen overbrengen.

In de onderscheidingen, die H.M. wel aan een aantal ambtaren van onze dienst heeft willen verlenen, zien we een onderscheiding voor het gehele Staatsbosbeheer en ik moge U ook namens betrokkenen getuigen van onze grote dankbaarheid.

Het is mij een voorrecht ook om de vertegenwoordiger van Z.K.H. de Prins der Nederlanden te vragen onze diep gevoelde dank voor het zo zeer gewaardeerde blijk van belangstelling aan Z.K.H. te willen overbrengen.

Zijne Excellentie de Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening betuig ik gaarne onze grote erkentelijkheid voor de zo hartelijke woorden, die hij tot het Staatsbosbeheer heeft gericht en die wij niet zullen vergeten. Mag ik U verzekeren, Excellentie, dat de grote steun, die het Staatsbosbeheer steeds van U heeft mogen ondervinden, door onze dienst bijzonder op prijs wordt gesteld en voor het Staatsbosbeheer een spoorslag zal zijn om zijn taak met toewijding en opgewektheid te blijven voortzetten.

De waarnemend Commissaris van de Koningin in de provincie Utrecht dank ik zeer voor zijn aanwezigheid.

De waarnemend burgemeester van de gemeente Utrecht betuig ik mijn oprechte dank voor zijn vriendelijke woorden en ook voor de grote welwillendheid, die het Staatsbosbeheer steeds van de gemeente heeft mogen ondervinden.

Ik betreur het in hoge mate, dat het reeds vergevorderde uur mij belet alle sprekers afzonderlijk te beantwoorden. Hoe gaarne had ik een persoonlijk woord tot allen gericht, met wie een zo prettige samenwerking en vriendschap ons binden. Wij zullen dankbaar terug denken aan de grote welwillendheid, die uit Uw woorden is gebleken.

Onze recht hartelijke dank gaat zeker ook uit tot al degenen, die in zo groten getale, hier door hun aanwezigheid van hun belangstelling hebben doen blijken en tot hen, die verhinderd zijnde hier aanwezig te zijn, ons zoveel schriftelijke blijken van waardering hebben gezonden.

Tot de pers, die ook reeds te voren zoveel belangstelling heeft getoond, richt ik ook een woord van hartelijke dank.

Hen, die ons met bloemstukken hebben gehuldigd, geef ik de verzekering, dat deze hulde door ons op hoge prijs wordt gesteld.

Dames en Heren,

Alle hulde, die wij heden mochten ondervinden heb ik dankbaar aanvaard namens het gehele personeel van het Staatsbosbeheer, dat van laag tot hoog zijn goede krachten aan de dienst heeft gegeven. Elk hunner vormt een onmisbare schakel bij de vervulling van onze taak en ik stel er prijs op hen allen hier te bedanken voor hun toewijding en werkkraft, waaraan wij zoveel verschuldigd zijn.

In deze dank zou ik ook willen betrekken degenen, die de dienst van het Staatsbosbeheer hebben verlaten. Het zal U niet verwonderen, wanneer ik hier de oud-directeur, de heer VAN DISSEL met name noem, die 35 jaar de leiding van het Staatsbosbeheer heeft gehad.

Het is heden een dag voor ons allen tezamen. Moge de band, die tussen ons allen bestaat en die ons zo dikwijls kracht heeft gegeven, ook voor de toekomst behouden blijven.

Opstand van douglas. Houtvesterij „Apeldoorn“.

DE FEESTELIJKE ONTVANGST DOOR HET STAATSBOSBEHEER.

„Wie op 2 Augustus de overvolle feestvergadering van het Staatsbosbeheer, gehouden ter gelegenheid van deszelfs gouden jubileum, te Utrecht mocht bijwonen, zal ten spijt van benauwende volte en veelheid van toespraken, toch wel de onuitwisbare indruk hebben meegenomen, dat deze betrekkelijk nog jonge tak van staatsdienst zich in zijn 50-jarig bestaan een positie heeft weten te verwerven, die algemene waardering geniet. Want bewezen die volte en die drang tot spreken niet overduidelijk, dat men „er bij wilde zijn“ en „iets op het hart had“, en bevestigde de genoegelijke receptie, die volgde, niet hoe hartelijk en oprecht de gebrachte hulde gemeend was?“

Aldus schreef ons de nestor van onze particuliere bosbouw en onze oud-voorzitter, Jhr W. H. DE BEAUFORT. En hij liet er op volgen :

„Inderdaad, deze halve eeuw staatsbosbeheer heeft bewezen, dat be-

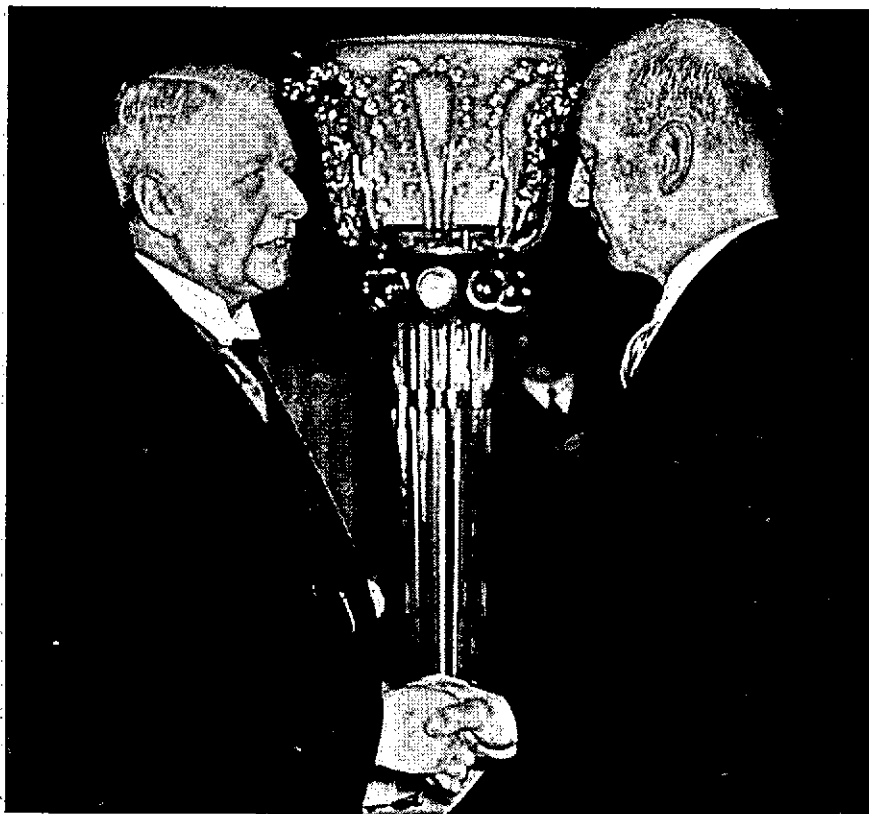
vordering van de bosbouw in Nederland ondenkbaar is, zonder deze tak van dienst en dit geldt niet alleen van de bosbouw als zodanig, want hier kunnen wij veilig ook natuur- en landschapsbescherming mede in betrekken." En wij zouden er aan toe kunnen voegen: en daarbij ook alles wat er maar enigszins toe mede kan werken de bosbouw te bevorderen, de natuur te beschermen en het landschap te behouden en te verfraaien.

We hebben dan ook op de bijeenkomst een zeer grote verscheidenheid van personen ontmoet, die op zeer verschillende wijze met het Staatsbosbeheer hebben samengewerkt. Een deel van die personen hebben met meer of minder woorden van hun waardering over die samenwerking gerept. Wij willen daarvan het volgende berichten:

Nadat de directeur van het Staatsbosbeheer, Dr J. A. VAN STEIJN zijn welkom had uitgesproken en zijn herdenkingsrede — die elders in dit nummer is opgenomen — had gehouden, trad als eerste spreker naar voren de heer W. BRANTSMA, opperhoutvester en jagermeester van H.M. de Koningin, om namens onze Beschermvrouwe de gelukwensen uit te spreken en de wens te uiten, dat in de komende jaren een rijke zegen zal rusten op het scheppende werk van het Staatsbosbeheer, in het economische zowel als in het sociale en culturele belang van het Nederlandse volk. Hij schetste de van ouds bekende belangstelling van de zijde van ons Koninklijke Huis voor de bosbouw en het nauwe contact, dat er bestond met het Staatsbosbeheer. Onder het motto van „een goede buur is beter dan een verre vriend”, vertelde hij hier een en ander over en kwam tot de conclusie, dat het Staatsbosbeheer zich zowel een goede buur als ook een goede vriend had getoond, welke verhouding zich vooral gedurende de bezettingsjaren duidelijk heeft afgetekend. Hij dankte tenslotte voor de vrijheid, die het Koninklijk Domein in die tijd werd gelaten, toen het door de bezetter onder het Staatsbosbeheer was gebracht.

Hierna kreeg de Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening, S. L. MANSHOLT, de gelegenheid de plaats van het Staatsbosbeheer in het overheidsbestel te schetsen. Hij zeide, dat deze dienst daarnaast een unieke plaats had weten te veroveren in het hart van alle bosliefhebbers. De taak van het Staatsbosbeheer heeft dan ook niet alleen bestaan in het beheer der staatsbossen, maar reeds spoedig trad het voorlichten, stimuleren en liefde aanwakkeren voor het bos sterk op de voorgrond. Het bos heeft het thans dan ook moeilijk door de eisen, die een steeds sterker groeiende bevolking pleegt te stellen. Na zijn rede, deed Zijne Excellentie mededeling van enige door H.M. de Koningin verleende onderscheidingen ten einde aan haar gelukwensen een tastbaar blijk van waardering voor het werk van het Staatsbosbeheer toe te voegen. Houtvester J. J. M. JANSSEN te Assen werd benoemd tot ridder in de orde van Oranje Nassau, terwijl voorts de gouden ere-medaille in die orde werd uitgereikt aan M. MEELKER, boswachter 1e klasse te Odoorn en de adjunct-commies G. J. VAN ESSEN te Apeldoorn en de zilveren ere-medaille in die orde aan I. ROOS, vast-arbeider (voorwerker) te West-Terschelling.

Hierna spraken de vertegenwoordigers van de Ministers van Verkeer en Waterstaat, van Sociale Zaken en van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, met welke ministeries zulke nauwe banden bestonden. Het

Z.E. Minister MANSHOLT wenst de Directeur van het jubilerende Staatsbosbeheer geluk.

waren de heren Dr W. J. HARMSSEN, Dr A. A. VAN RHIJN en Mr. M. C. BLOEMERS.

Waterstaat ontvangt veel van het Staatsbosbeheer; naast adviezen over de beste keuze bij het zoeken naar een geschikt tracée van nieuwe wegen en kanalen of naar landschappelijk de beste plaats voor andere uit te voeren werken, vooral de advisering van en het toezicht op beplantingen langs wegen, kanalen en in de duinen (Ameland), de keuring en ook gedeeltelijk het kweken van plantsoen (Amersfoortse kwekerijen). Voor de directie van de Wieringermeer (Noordoostpolderwerken) nodigde Dr S. SMEDING de aanwezigen uit „eens te komen kijken naar alles wat door de zorgen van het Staatsbosbeheer in de polders tot stand werd gebracht”.

Sociale Zaken waardeert het werk van het Staatsbosbeheer vooral ten aanzien van het scheppen van de mogelijkheid tot rust en contemplatie der bevolking en ten aanzien van het belang der bossen voor de volksgezondheid, zowel wat betreft de recreatie voor de gezonden, als die voor de zieken. Het Staatsbosbeheer, zeide spreker, trotseert kennelijk alle Nederlandse spreekwoorden, die verband houden met bos en bomen. Het ziet vooral het ideële element en daarmee kan men niet zeggen, dat door de bomen het bos niet wordt gezien. Critiek is de dienst

vrijwel bespaard, zodat hier evenmin het „hoge bomen vangen veel wind” geldt. En tenslotte zal de dienst nog lang blijven bestaan, zodat ook al het „boompje groot, plantertje dood” niet voor hem zal gelden.

Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen onderhoudt een intensieve samenwerking met het Staatsbosbeheer, door middel van de afdeling Natuurbescherming en Landschap. De verhoudingen zijn uitstekend en de resultaten navenant. Voor de voorlopige Natuurbeschermingsraad sprak Prof. Dr G. J. VAN OORDT, tevens namens de Natuurwetenschappelijke Commissie van de Raad, die in andere vorm reeds sedert ruim 20 jaren bestaat. In overleg met deze commissie, die op voorstel van het Staatsbosbeheer zelf werd ingesteld, werden practisch alle wetenschappelijk belangrijke terreinen van de staatsgronden veilig gesteld en verder beheerd. Mr P. A. VAN DER DRIFT, sprekende voor de Rijksdienst voor het Nationale Plan en in het bijzonder voor de vaste commissie van die dienst, memoreerde de zeer moeilijke taak van het tot elkander brengen der belangen van landbouw, industrie, defensie, waterstaat, economische zaken enz. en tenslotte ook die van de natuurbescherming. Hij bewonderde de wijze waarop de heer VAN STEIJN, het belang van het Staatsbosbeheer steeds bevorderend, zich toch wist te verplaatsen in de belangen der andere partijen, bovenal in die van burger, grondeigenaar, boer en pachter, die van de ruimtelijke ordening veelal hinder, last of benadeling ondervinden. Het Staatsbosbeheer doet hier om zo te zeggen „prae-coördinerend” werk. Dr P. G. VAN TIENHOVEN sprak namens de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten en enige andere instellingen. Hij zeide het Staatsbosbeheer te moeten beschouwen als het „vertrouwensinstituut” ten aanzien van de natuurbeschermingsbelangen. Dit is wel het schoonste compliment, dat kon worden gemaakt.

Er zijn een aantal instellingen, die dusdanig veel met het Staatsbosbeheer hebben te maken, dat zij wel op de sprekerslijst moesten voorkomen. Wij noemen hier de afdeling Bosbouw van de Landbouwhogeschool met haar Instituut voor Bosbouwkundig onderzoek. Prof. Dr G. HOUTZAGERS meende enigszins mee te kunnen jubileren, daar iets van de gouden glans van dit jubileum afstraalt op de Hogeschool, omdat wat betreft de hogere ambtenaren van het Staatsbosbeheer de hogeschool is te beschouwen als auctor instellectualis. Omgekeerd is de hogeschool veel dank verschuldigd aan het Staatsbosbeheer voor de practijk die deze dienst voor de opleiding biedt, waardoor de volledige opleiding der stude-renden pas mogelijk is. Dat wetenschappelijk onderzoek onontbeerlijk is voor een goede ontwikkeling van de bosbouw, zal iedere ingewijde onmiddellijk onderschrijven. Voor het verrichten van dit onderzoek is de medewerking van het Staatsbosbeheer in al zijn geledingen van grote waarde. Voor deze zo gul gegeven medewerking en de steun bij de oprichting van zijn instituut bracht de directeur van het Bosbouwproefstation T.N.O., Dr H. VAN VLOTEN dank.

Van de zusterinstellingen werden vertegenwoordigd de Cultuurtechnische Dienst en de Centrale Cultuurtechnische Commissie, de Nederlandse Heide Maatschappij, het Rijksbureau voor Drinkwatervoorziening en het Rijksbureau voor Hout en wel bij monde van Ir F. P. MESU, die mede namens de Directeur-Generaal van de Landbouw sprak, Mr S. Baron VAN HEEMSTRA, president-commissaris van de Nederlandsche Heide Maatschappij, Prof. W. F. J. M. KRUL en Mr A. J. VAN BERKEL.

In vriendelijke en soms geestige bewoordingen werd door hen dank gebracht voor de jarenlange intensieve en prettige samenwerking. De burgemeester van Bladel, een van de eerste gemeenten, die met renteloos voorschot van de staat, haar gronden begon te bebossen, sprak namens deze gemeenten en de Onderlinge Gemeentelijke Bosbrandverzekering, de heer H. A. BEKKER, namens de gemeente Utrecht, de heer M. A. OOMS namens de Unie van overheids personeel, de heer Ir G. MEMELINK voor onze vereniging en Mr A. HILBINGH PRINS voor de Nederlandse Jagersvereniging. We kunnen helaas niet bij al deze gelukwensen stil staan. Evenmin bij de gewaardeerde woorden van de heren H. TH. S'JACOB voor de Vereniging het Grondbezit en Dr TH. C. OUDEMANS voor de Hoofdafdeling Bosbouw van de Stichting voor de Landbouw en de Nederlandse Vereniging van Boscigenaren, maar wij willen als vertolker van de bedoelingen van de vele sprekers en vooral van laatstgenoemden, de particuliere bosbouw vertegenwoordigende, hier tot slot wederom het woord geven aan Jhr W. H. DE BEAUFORT. Zich afvragende, wat de 50 jaren Staatsbosbeheer voor de particuliere bosbouw betekende, vervolgt hij dan :

„In onze samenleving neemt, voor zoveel het Nederlandse bos aangaat, de particuliere bosbouw naar uitgestrektheid, een belangrijke plaats in — de voortreffelijke onder leiding van het Staatsbosbeheer tot stand gekomen „Bosstatistiek voor Nederland“, kan ons hierover gedetailleerd inlichten — en de vraag is dus van pas wat dit 50-jarig Staatsbosbeheer onze particuliere bosbouw te zegen heeft? Ach! in die grote feestvergadering, waarin ieder naar het einde der zitting en naar lafenis snakte, kon niet veel meer dan een vluchtige gelukwens geuit worden, een woord, dat in zijn gedwongen beknoptheid wel poogde iets te onthullen van zijn bedoelingen en achtergrond, doch uiteraard zich dáár niet veroorloven kon dit uit te wijden over de beweegredenen die het van groten dank lieten getuigen aan deze onze Staatsdienst voor de bossen. Daarom wordt nu na de feestelijke bijeenkomst gaarne gebruik gemaakt van de gelegenheid om dieper in te gaan op de gebondenheid van Staatsbosbeheer en particuliere bosbouw in Nederland.

Waaruit spruit bij hen, die het Nederlandse bos een goed hart toedragen, de dankbaarheid voort, waarvan wij gewag maakten? Eigenlijk uit het feit, dat er niet alleen een Staatsbosbeheer bestaat, maar een Staatsbosbeheer, dat aanstonds bij zijn oprichting begreep een tweeledige taak te moeten vervullen. Niet alleen een goed beheer der „Staatsbossen en Ontginningen“ zoals het aanvankelijk heette, maar ook, ten koste van geldelijke offer en van belangrijke zelfs — en ten spijt van een korte tussenperiode waarin men meende dat deze dienst een „bedrijf“ behoorde te zijn, met een sluitende rekening — de taak vond weggelegd om naast het economisch belang van een in omvang en kwaliteit toenemend houtkapitaal in Nederland, de ideële waarde van het bos, welke voor onze Volksgemeenschap zulk een ernstig woord medespreekt, te dienen.

Het is, omdat ons Staatsbosbeheer zijn taak met liefde voor het bos volvoert, met een toewijding die verre uitstijgt boven een nuchteren berekening van kosten en baten, hoe nodig en nuttig die overigens zijn moge; het is, omdat het de „baten“ van het bos niet alleen in cijfers wil zien, maar ook in de verzorging van een stuk „mensengeluk“, dat het Staatsbosbeheer zich zijn bijzondere plaats veroverde, niet alleen in het

hart van de bosbouwer, maar van heel bosminnend Nederland.

Het Staatsbosbeheer wist inderdaad — het is over-bekend — in deze 50 jaren van zijn bestaan, zijn „bedrijf” mede dienstbaar te stellen aan Natuur- en Landschapsbescherming; en de Overheid, de recreatieve waarde daarvan voor ons volk erkennende, maakte het deze dienst mogelijk, naast het belang van de Staat, ook het algemeen belang te dienen.

Daardoor ervoer het Nederlandse bos in deze 50 jaren de erkenning voor zijn bestaan, die het toekomt en die zeker nog verdieping ervaren kan en zal; daardoor werd, wat voorheen veelal als een liefhebberij van enkelen, op de koop toe genomen werd, tot een onmisbaar element onzer samenleving erkend; daarom herinnert ons dit gouden jubileum in het Nederlandse bos, met dank in het hart, aan het bekende Franse dichtwoord:

„c'est au milieu des bois
que la patrie a son coeur,
un peuple sans forêts,
est un peuple qui meurt.”

Dat ons volk déze dood niet sterven zal, danken wij in hoge mate aan de overheidszorg voor ons Nederlandse bos, want zonder die zorg, kan ook het particuliere bosbezit, van over lang de behoeder onzer bossen, het niet meer stellen.

Wat is het geheim van deze, zo vanzelf sprekende, populariteit van het Staatsbosbeheer? Wij geloven niet mis te grijpen, zo wij hierop antwoorden: „de wijze waarop het ontstaan en gegroeid is!”

Wie zich even in de geschiedenis van het Nederlandse bos verdiept, vindt al spoedig, dat ons eenmaal zo bosrijke landje in de eerste 1000 jaren zijner geschreven historie, van de 9de tot de 19de eeuw, behoudens enkele weinige lofwaardige uitzonderingen, prijsgegeven was aan de meest volledige roofofbouw, voor wat zijn bossen betrof. Slechts de „placaten op het stuk van de jacht” verraden ons een elementaire bos- en wildernis-verzorging maar dan niet ter wille van het bos, maar voor de belangen van de jacht.

Wanneer dit in de 19de eeuw plaats zal maken voor een geleidelijk groeiende ontginnings- en en verzorgings-zin ter wille van het bos zelf, steunt deze ommekeer stellig op voorbeelden, die tot in de 17de eeuw teruggrijpen en waarbij bovenal het huis van Oranje met ere kan worden genoemd.

Evenzeer trekt het de aandacht, en is het verklaarbaar, dat veel bos ook in de 19de eeuw nog werd aangelegd, om der wille van de jacht; dit was een volgen van de historische lijn. Let men daarnaast op de onvermijdelijke omstandigheid, dat bij ons te lande alle betere gronden, waarop een lonende bedrijfsvoering mogelijk schijnt, aan land- en tuinbouw toevielen, dan is het duidelijk, dat „bedrijfsmatige” bosbouw ten onzent, teruggedrongen op de slechtste gronden, het zonder „liefhebberij” niet stellen kan.

Niettemin groeit met de verspreiding van meer kennis omtrent ontginning en bosbouw, toch de behoefte aan een deskundiger leiding en de erkenning dezer behoefte doet op het einde der tachtiger jaren de „Nederlandsche Heide Maatschappij” geboren worden, een schepping van het particulier initiatief op dit gebied, welke als „orgaan van alge-

meen nut" haar belangrijk, leiding gevend werk ook op het gebied van de bosbouw, nu reeds meer dan 60 jaren, in steeds stijgende mate tot ontwikkeling zag komen.

Het is aan de boezem van de Nederlandsche Heide Maatschappij dat, amper tien jaren na haar oprichting, het „Staatsbosbeheer" gevoedsterd wordt. Aanvankelijk neemt de directeur, LOVINK, het jonge plantje onder zijn persoonlijke hoede, om weldra de regering voor te stellen, een der inspecteurs, de heer VAN DISSEL, met de bijzondere zorg voor het Staatsbosbeheer te belasten en het is onder diens behoedzame leiding, dat het jonge boompje voorspoedig opgroeit, tot een forse heester, welke wij, onder de kundige hand van een VAN STEIJN, aan omvang en betekenis zien toenemen.

Waarlijk, als een eikel in het bos, is ons Staatsbosbeheer ontkiemd, als een teer plantje, slechts door ingewijden aanvankelijk gekend, groeit het op tot een stevige heester, en straks tot een forse eik, welke zijn eigen levensgemeenschap scheppen gaat in het Nederlandse Bos.

Zoals bekend biedt in de bosbouw geleidelijke ontwikkeling, gestadige groei, de beste waarborg voor kwaliteit. Niet anders bij ons Staatsbosbeheer. Van de Hogeschool te Wageningen waar in de eerste decennien dezer eeuw zich een eigen op Nederland ingestelde bosbouwwetenschap ontwikkelen ging, waar een VAN SCHERMBEEK, school maakte, welke ook buiten onze landgrenzen de aandacht trok, requireerde het Staatsbosbeheer zijn jonge houtvesters, die, vóór alles, met liefde tot het bos hun taak opvatten; en daarbij op een Staatsbedrijf in de gelegenheid gesteld, „alle dingen te onderzoeken en het beste te behouden", aan de praktijk konden tonen, hoeveel gevarieerder en rijker het Nederlandse bos kon worden.

In eng contact met de collegae van het particuliere bosorgaan: de Nederlandsche Heide Maatschappij en van de Koninklijke Houtvesterij, waar met gelijke bezieling de genoden voorheen, nederlandsche Bosbouw Vereeniging waardevolle aansluiting vindend met die eigenbosbouwers, welke open oog voor deze, voor ons bos heilzame, ontwikkeling bleken te hebben, kon het niet anders, of de Staatshoutvesters werden onze voortrekkers in de bosbouw, — onze raadgevers — en de houtvesterijen van de Staat werden in de beste zin van het woord „voorbeeldbedrijf".

De weerslag die deze ontwikkelingsgang, dank zij het ruim inzicht van de Overheid, waarvan zij getuigenis aflegt, op het particuliere bosbedrijf had, was er een van een, tot op zekere zin, ontwaken tot beter inzicht in de waarde van een goede behandeling van het bos, tot een particuliere bosbouw terwille van het bos zelf *), en tot een op het tweede plan geraken van het bos als nevenbedoeling (bijvoorbeeld jachtterrein).

Voor deze ontwikkeling der dingen kan die tot leven geroepen particuliere bosbouw, dit, in het Staatsbosbeheer belichaamd overheidsbeleid, slechts dankbaar zijn, en het is goed bij dit gouden jubileum aan die dank uiting te geven.

Had de harmonieuse ontwikkeling, waarvan wij gewaagden, rustige

*) Ook de nog jonge, in 1946 opgerichte Ned. Ver. van Boseigenaren, een engere samenwerking van werkgevers in den Bosbouw beogende, geeft, in haar krachtige ontwikkeling, hiervan een duidelijk bewijs.

voortgang kunnen hebben, hoeveel verder zouden wij in het Nederlandse bos reeds gevorderd zijn op de weg der bedrijfsvoering, der houtkapi-taalsvorming en der ontwikkeling tot rijker bosgemeenschap, ook landschappelijk voor ons land van zo algemeen belang!

Helaas! tijden van wankele economie en van oorlogsellende, kwamen het Staatsbosbeheer een taak opdringen, welke onverbiddelijk deze harmonie, tot op zekere hoogte, verstoren moest. „Noodboswet,” „bodem-productie regelingen” ja „gedwongen vellingen”, dreigden van de graag geziene vriend en raadgever een liefst te mijden dwarskijker te maken; en noodlottigerwijs duurde het, tesamen doorstane leed te lang, dan dat niet een funeste nawerking van het welig opgroeiend onkruid der bedil-zucht, door een „overheerser” kwistig uitgezaaid, in enkele gemoederen nog bleef nawerken.

Dit is een gewoon verschijnsel, ieder calamiteit — met name in het bos — pleegt naweën te vertonen en het is de zo gewaardeerde eigen-schap van een „gemengde opstand” dat hij die naweën in korte jaren radicaal te boven komt. Het Nederlandse bos is ook voor zoveel zijn verzorgers betreft zulk een „gemengde opstand”, en wanneer door de oorlogsellende en de naweën daarvan, het stevig stramien der onderlinge samenwerking dezer verzorgers wat moge zijn gerimpeld en scheef ge-trokken, laat ons dat dan wederzijds weer glad- en rechtstrijken en ons inspannen om de oude harmonie van gestadige ontwikkeling en groei, in het verleden zo probaat bevonden, algeheel te herstellen. **)

Het zal een gemengd bos blijven, waaraan gevarieerde eisen worden gesteld, waarin nieuwere inzichten zijn doelstelling en bedrijfsvoering rakend, zich geleidelijk moeten ontwikkelen, maar dat niettemin juist door zijn menging van inzicht en beleid het beste zal voldoen en het meeste belooft. Laat in dit harmonieus samenstel het Staatsbosbeheer vooral de leiding bewaren, de belangeloze raadgever en voorlichter blijven en steeds meer worden, laat het gerust als „voorbeeldbedrijf” overal in den lande aan betekenis en omvang nog toenemen, want nergens kan de „dauer-wald”-gedachte beter gediend worden dan in het overheidsbos; dan zal het hier en daar achterblijvend particuliere bosbeheer vanzelf mede op-getrokken worden tot een sluitend, harmonieus bosbeeld, en het Neder-landse bos ook door zijn organieke samenstel, niet alleen een rijker hout-kapitaal waarborgen, nationale waarde — de oorlog leerde het ons — van de eerste orde —, maar ook in zijn landschappelijke en recreatieve waarde het onvergankelijke bezit onzer samenleving blijven, waarin ook zij die na ons komen het hart zullen voelen kloppen, van een volk dat niet sterft.

Vijftig jaren is voor de groei van een eik nog maar een begin, maar de belofte, welke iedere in wasdom begrepen boom inhoudt, valt er in af te lezen.

Zo ook ons Staatsbosbeheer — een rijke belofte staat ons voor ogen! Mocht zijn verdere ontwikkeling deze steeds meer in vervulling doen gaan, en, als iedere machtige stoere eik, deze tak van Staatsdienst steeds meer tot sieraad worden van het Nederlandse bos!”

***) In de sedert de bevrijding werkzame „Hoofdafdeling Bosbouw” van de „Stichting van den Landbouw”, vindt dit streven een hoopvolle verwezenlijking, welke op het gebied der zo urgente bosbrandbestrijding reeds vruchten afwierp.